

**LATVIJAS HOLŠTEINAS ŠĶIRNES LOPU
AUDZĒŠANAS PROGRAMMA
2007. - 2012. GADAM**

Izstrādāja Dace Pastare
Pilnveidoja LHA Valde
Pieņemta un apstiprināta:
Latvijas Holšteinas šķirnes lopu audzētāju asociācijas
Konferencē 2007.gada 22.februārī.
Ciltsdarba programma sagatavota saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem
dokumentiem

SATURS

IEVADS	3
HOLŠTEINAS LOPU IZPLATĪBA LATVIJĀ	4
HOLŠTEINAS LOPU AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS UN UZDEVUMI ..	5
Problēmas apraksts	5
Programmas mērķis	5
Programmas uzdevumi	5
HOLŠTEINAS ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS	7
Šķirnes raksturīgākās pazīmes	7
Piena ražošana	7
SITUĀCIJAS ANALĪZE	8
Šķirnes attīstība Latvijā	8
AUDZĒŠANAS METODEDES, KAS IZMANTOJAMAS HOLŠTEINAS ŠĶIRNES ATTĪSTĪBĀ	9
Tīraudzēšana	9
Krustošana	9
Pāru atlase	9
NEPIECIEŠAMIE PASĀKUMI PROGRAMMAS MĒRĶA ĪSTENOŠANAI	10
Produktivitātes paaugstināšana	10
Tipa uzlabošana	10
Izturības pret mastītiem un ilgmūžības palielināšana	10
Ekonomiskā peļņas indeksa paaugstināšana	11
Barības bāze	11
Turēšanas apstākļi	11
VEICAMIE PASĀKUMI PROGRAMMAS	12
Dzīvnieku tipa novērtēšana	12
Holšteinas šķirnes eksterjera prasības	12
Temperamenta noteikšana	19
Piena atdeves ātruma noteikšana	19
Atnešanās vieglums	20
PRODUKTIVITĀTES NOVĒRTĒŠANA	20
Izslaukums	20
Proteīna saturs pienā	20
Tauku saturs pienā	20
Eksterjera uzlabošana	21
Tipa produktivitātes indeksa izstrādāšana	21
Veselības un izturības pret mastītiem uzlabošana	21
SELEKCIJAS DARBS	21
Ganāmpulka šķirņu sastāvs	23
GANĀMPULKA APSAIMNIEKOŠANA (MENEDŽMENTS)	23
Ganāmpulka attīstības plānošana	23
Ēdināšana	24
Turēšana	24
Slimību profilakse	24
CILTSDOKUMENTĀCIJAS KĀRTOŠANA	25

HOLŠTEINAS ŠĶIRNES CILTSGRĀMATAS KĀRTOŠANA	25
VAISLINIEKU UN BIOPRODUKTA SERTIFIKĀCIJA	27
HOLŠTEINAS ŠĶIRNES DZĪVNIEKU AUDZĒTĀJAS SAIMNIECĪBAS STATUSA PIEŠĶIRŠANAŠ PRASĪBAS.....	29
HOLŠTEINAS ŠĶIRNES DZĪVNIEKU AUDZĒTĀJAS SAIMNIECĪBU PIENĀKUMI	30
PROGRAMMAS DARBĪBAS LAIKS.....	30
Pielikumi.....	31

IEVADS

Piena lopkopība ir viena no nozīmīgākajām un attīstītākajām nozarēm Latvijas lauksaimniecībā, kurā tiek investēti lieli līdzekļi. Lai investīcijas atmaksātos un nozare attīstītos arī turpmāk, liela uzmanība jāpievērš ģenētiski augstvērtīgu, veselīgu un ražot spējīgu lopu audzēšanai.

Holšteinas šķirņu lopu skaits Latvijā pieaug ar katru gadu. Iepriekšējo 10 gadu laikā strauji auguši šo šķirņu govju izslaukumi, arvien lielāku popularitāti gūst neradniecisku šķirņu – sarkano šķirņu un Holšteinas melnraibās šķirnes krustošana, lai panāktu Holšteinas šķirnes lopu ātrāku skaita pieaugumu. Tas saistīts ar finansiāli neizdevīgu grūsnu telīšu ieviešanu no ārzemēm un pašlaik neaktīvo Latvijas tirgu. Skaidrojums telīšu trūkumam Latvijas tirgū ir augstāzāģo ganāmpulku attīstība, izmantojot visu ataudzēto vaislas materiālu izslaukumu kāpināšanai. Holšteinas lopu skaits Latvijā nav objektīvs sakarā ar patreizējo likumdošanu, kas visus 1.pakāpes sarkano un Holšteinas šķirņu krustojumus pieskaita pie mātes šķirnes.

Nepieļaut ģenētiskas kļūdas, koordinēt un dot ieteikumus pareizai šķirnes attīstībai un lopu audzēšanai ir šīs programmas galvenais uzdevums.

HOLŠTEINAS LOPU IZPLATĪBA LATVIJĀ

Holšteinas šķirne pasaulē tiek dalīta melnraibajā un sarkanraibajā zarā. Latvijā no kopējā pārraudzībā esošā govju skaita 30622 ir HM, bet 1099 – HS. 2005.g. šis skaits sastādīja HM - 25389, bet HS - 838 govīs. Latvijas Brūnās šķirnes kopskaitā ir iekļautas arī daļa krustojumu (LB x HS) 1. paaudzē. (LDC dati uz 2006. gada 1. oktobri).

Melnraibās govīs Latvijā sāka audzēt aizpagājušā gadsimta otrajā pusē, kad tās ievada no Vācijas, Holandes un Dānijas. Pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados dažās Zemgales un Kurzemes saimniecībās, kur bija auglīga augsne un labs nodrošinājums ar lopbarību, audzēja melnraibos lopus un ieguva labu izslaukumu.

Lielā Tēvijas kara laikā un pēckara gados, pasliktinoties govju ēdināšanas apstākļiem un trūkstot vaislas buļļiem, melnraibās šķirnes govīs, kuras ir daudz prasīgākas par Latvijas brūnās šķirnes lopiem, pamazām iznīka.

Pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados daļā mūsu republikas saimniecību uzlabojās lopbarības bāze, tādēļ tika pieņemts lēmums atjaunot melnraibās šķirnes govju audzēšanu, jo visi rekordi govkopībā pasaulē pieder malnraibajām govīm un attīstītākajās lopkopības zemēs galvenokārt audzē melnraibo šķirņu govīs.

HOLŠTEINAS LOPU AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS UN UZDEVUMI

Problēmas apraksts

Latvijā, sekojot tirgus prasībai pēc liesa, bet olbaltumvielām bagāta piena, vērojama tendence strauji palielināt izslaukumus un proteīnu, izmantojot augstvērtīgu barību, būvējot lopu mītnes, atbilstoši pasaules pieredzei. Tomēr šādi pasākumi nedod produktivitātes paaugstināšanos nākošajās paaudzēs, jo izmanto tikai jau dzīvniekā esošo potenciālu. Tālākai produktivitātes paaugstināšanai nākošajās paaudzēs nepieciešams izmantot augstvērtīgu un pareizi izvēlētu biomateriālu, pielietot pareizu audzēšanas programmu, vadoties pēc nepieciešamajiem kritērijiem, ko sev kā prioritārus nosaka piena ražotājs – izslaukuma, tauku vai proteīna satura pienā, izturības pret mastītiem, ko norāda somatisko šūnu saturs pienā, eksterjera, ilgmūžības vai kopējā –peļņas indeksa.

Kad kritērijs izvēlēts, turpmāko darbību nepieciešams koordinēt zinātniski pareizi pamatoti, lai izvairītos no kļūdām, kas var maksāt ar vēlamo rezultātu krasu pasliktināšanos un ilgu laika periodu kļūdu labošanai.

Nedrīkst ignorēt tendenci arvien vairāk izmantot neradniecisku šķirņu krustošanu produktivitātes paaugstināšanai un ātrākai pārejai no brūnās uz Holšteinas šķirnes ganāmpulku. Krustošanas rezultātā ir iespējamās kļūdas, kuras var novērst ar pareizu vaislinieku izvēli.

Programmas mērķis

Audzēšanas programmas galvenais mērķis ir:

- * Palīdzēt piena ražotājiem – Holšteinas lopu īpašniekiem attīstīt ganāmpulku, uzlabojot nepieciešamos rādītājus, pielietojot pareizu tehnoloģiju un norādot uz iespējamām kļūdām;
- * Analizēt un apkopot sasniegtos rezultātus Holšteinas šķirnes lopu audzēšanā, produktivitātē un ciltsvērtībā.

Programmas uzdevumi

Holšteinas lopu ģenētiskais potenciāls ir ļoti augsts. Izmantojot ASV, Vācijas, Holandes u.c. valstu bioprojektu, šis potenciāls tiek ieviests arī Latvijā. Pieredze rāda, ka ar augstvērtīgas ģenētikas izmantošanu nepietiek, lai strauji palielinātu vidējos izslaukumus. Nepieciešams komplekss risinājums, kas balstās uz ekonomiskiem aprēķiniem.

1. Govju un telīšu novērtēšana dod priekšstatu par ganāmpulka potenciālu un tām īpašībām, ko nepieciešams un iespējams uzlabot ar ģenētiskiem

paņēmiem:

- a) **izslaukums** - galvenais kritērijs piena ražošanā,
 - b) **proteīna saturs pienā** – proteīna un tauku satura attiecība ir noteikta, tomēr ir iespējams mainīt attiecību par labu proteīnam,
 - c) **tesmeņa formu uzlabošana** – svarīgi ir izmantot dzīvniekus ar pareizu tesmeņa formu, kas nodrošina optimālu veselības stāvokli, pareizu un ātru piena atdevi, kā arī tesmeņa traumu samazināšanos,
 - d) **veselības un izturības pret mastītiem uzlabošana** – svarīgi panākt somatisko šūnu samazināšanos pienā, produktīvā mūža ilguma palielināšanos.
2. Pāru atlase un pareiza ģenētiskā materiāla izmantošana ir svarīga programmas izpildīšanas sastāvdaļa.
 3. Ciltsvērtības uzlabošana, piešķirot katrai govij produktivitātes un peļņas indeksus, ļauj izvērtēt tās potenciālu.
 4. Ēdināšanas un turēšanas apstākļi ir svarīgi kritēriji produktivitātes paaugstināšanā. Augstvērtīga ģenētika nedos rezultātus, ja netiks pielietota pareiza ēdināšana un ja dzīvnieki tiks turēti tiem nepiemērotos apstākļos.

HOLŠTEINAS ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS

Šķirnes raksturīgākās pazīmes

Holšteinas šķirnes lopi ir lieli, ar labu eksterjeru, ar melni-baltu vai sarkani-baltu krāsu salikumu apmatojumam. Vesels Holšteinas šķirnes teļš piedzimstot sver apm 45 kg. Pieaugusi Holšteinas govys sver vidēji 680 kg un augums sasniedz 145 cm.

Holšteinas šķirnes teles var sēklot 13 mēnešu vecumā, vai kad to svārs sasniedz 360kg. Vēlamais vecums, pirmo reizi atnesoties Holšteinas telei, ir 23 – 26 mēneši.

Grūsnība Holšteinas šķirnes lopiem ir apmēram 9 mēneši. Vidējais produktīvais vecums pasaulē Holšteinas govij ir 2 - 3 laktācijas. Latvijā šis rādītājs ir lielāks sakarā ar zemāku produktivitāti.

Piena ražošana

Pašlaik Holšteinas šķirnes govys ir produktīvākās pasaulē. Labākie šīs šķirnes dzīvnieki pārsniedz 19800 kg 305 dienās. Latvijā labākās Holšteinas govys saražo vairāk kā 14500 kg 305 dienās. Holšteinas šķirnes govju pienā ir mazāks olbaltuma saturs (vidēji 3.23%) un tauku saturs (vidēji 4.26%).

Vidējais izslaukums Latvijā no Holšteinas melnraibajām govīm ir 5854* kg 305 dienās ar tauku saturu 4.24%*, olbaltumvielu saturu 3.20%* un no sarkanraibajām govīm 5654* kg 305 dienās ar tauku saturu 4.34%*, olbaltumvielu saturu 3.28%* pienā. (*Dati no „Noslēgto laktāciju vidējā standartažība pa šķirnēm” LDC 2006.g.)

SITUĀCIJAS ANALĪZE

Šķirnes attīstība Latvijā

Pirmais ārvalstu Holšteinas šķirnes biomateriāls tika ievests no Kanādas 1995. gadā.

Pašreizējā situācija rāda, ka krustojumi veiksmīgi pastāv paralēli tīršķirnei, un vairākos rādītājos to pat pārspēj. Analizējot šķirņu produktivitātes rādītājus, jāņem vērā skaitliskā attiecība starp tīršķirni un krustojumiem, kā arī saimniecību ekonomiskie rādītāji, ko nav iespējams analizēt uz izslaukumu fona.

Izvēloties Holšteinas šķirnes straujāku ieviešanu krustošanas ceļā iespējams sasniegt augstus rezultātus jau pirmajā pakāpē. Pirmās krustojuma pakāpes rezultāti ir augstāki par pamatšķirni (LB) un otrajā laktācijā pārsniedz tīršķirnes HM rezultātus. Rezultāti var būt vēl augstāki, ja tiek analizēta un veikta pāru atlase.

Izslaukumus iespējams palielināt, ievērojot nosacījumus- pareizi izvēlēta ģenētika, sabalansēta un kvalitatīva barības bāze un ganāmpulka menedžments.

Pēdējos gados ganāmpulku govju ģenētisko vērtību uzlabošanai notikusi strauja augstvērtīgu grūsnu telīšu un govju ieviešana no ārvalstīm.

AUDZĒŠANAS METODES, KAS IZMANTOJAMAS HOLŠTEINAS ŠĶIRNES ATTĪSTĪBĀ

Tīraudzēšana

Tīraudzēšanā pāro vienai šķirnei, vienai līnijai, vai vienai ģimenei piederošus dzīvniekus, kuri ir maz atšķirīgi iedzimtības ziņā.

Galvenais priekšnoteikums ir ievērot pareizu vaislinieku atlasu un neizmantot vaisliniekus, kuru rādītāji ir zemāki vai, kuru uzlabotājspējas ir pārāk neizteiktas attiecībā pret konkrēto govī.

Krustošana

Krustošanai izmanto jebkuras govju šķirnes sievišķo īpatni un to apsēklo ar tīršķirnes Holšteinas vaislinieku. Iegūstot pirmās pakāpes krustojumus, tālāk apsēklojot ar tīršķirnes Holšteinas vaisliniekiem, iegūst otrās pakāpes krustojumus u.t.t..

Šādas sistemātiskas krustošanas rezultātā pakļaujamās šķirnes dzīvnieki savās īpašībās ar katru nākošo paaudzi vairāk tuvinās tīršķirnes Holšteinas dzīvniekiem. Oficiāli ir pieņemts piekto krustojuma paaudzi (atsevišķos gadījumos arī ceturto) jau uzskatīt par kultūršķirnei piederošiem tīršķirnes dzīvniekiem.

Pāru atlase

Pāru atlase tiek veikta ar mērķi izveidot rentablu, peļņu nesošu Holšteinas šķirnes ganāmpulku. To veic gan tīraudzēšanā, gan krustošanā. Tiek izmantota informācija, ko var saņemt no reģistrēto Holšteinas dzīvnieku ciltsdokumentiem.

Būtiskākā nepieciešamā informācija:

- dzīvnieku izcelšanās;
- produktivitāte;
- ģenētiskā vērtība;
- dzīvnieka uzbūve, ieskaitot kājas un tesmeni
- izturība pret mastītiem, tesmeņa kvalitāte;
- raksturs;
- atnešanās dabiskums;
- recesīvo gēnu klātbūtne.

Pamatojoties uz augstāk minēto informāciju, katrai govij vai telei piemeklē vaislinieku, lai īstenotu ganāmpulka īpašnieka izvirzītos mērķus.

NEPIECIEŠAMIE PASĀKUMI PROGRAMMAS MĒRĶA ĪSTENOŠANAI

Produktivitātes paaugstināšana

Vidējais izslaukums Latvijā Holšteinas šķirnes govīm pašlaik, salīdzinot ar citu valstu sasniegumiem, ir zems, tāpēc galvenais uzsvars turpmāko piecu gadu laikā jāliek uz produktivitātes paaugstināšanu, ņemot vērā Latvijas apstākļus, ganāmpulku ģenētisko potenciālu un finansiālās iespējas, izvēloties vaisliniekus. Turpmāko piecu gadu laikā (līdz 2012. gadam) vajadzētu sasniegt sekojošus rezultātus:

1. tabula

Sasniedzamie produktivitātes rādītāji laika posmā no 2006. gada līdz 2012.gadam

	2006. gads			2012. gads (prognoze)		
	Izslaukums kg	Tauku saturs %	Proteīna saturs %	Izsl. kg	Tauku saturs %	Proteīna saturs %
HM	5854	4.24	3.20	8200	4.2	3.15
HS	5554	4.34	3.28			

Tipa uzlabošana

Lai veidotu tipiskas Holšteinas šķirnes govīs, tām jāatbilst visām šīs šķirnes raksturīgākajām (dzīvmasas, eksterjera, temperamenta un citām) īpašībām. Ja notiek neradniecisku šķirņu krustošana, rezultātam piektajā pāudzē jābūt tādām pašām.

Tipu uzlabo ar pareizu vaislinieku izvēli, izmantojot pāru atlases metodi.

Izturības pret mastītiem un ilgmūžības palielināšana

Izturību pret mastītiem raksturo somatisko šūnu skaits pienā. Tas atkarīgs no vairākiem faktoriem:

1. pareizas tesmeņa apstrādes pirms un pēc slaukšanas;
2. iedzimtības;
3. turēšanas apstākļiem.

Nemot vērā visus šos rādītājus, somatisko šūnu skaits jāsamazina turpmāko piecu gadu laikā:

2. tabula

Sasniedzamais somatisko šūnu saturs pienā

Apzīmējums	Programmas perioda beigu gads	Somatisko šūnu skaits (tūkst.)
HO	2012. gads.	250

Ekonomiskā peļņas indeksa paaugstināšana

Noteikt peļņas indeksu un par ganāmpulka atražošanas pamatsastāvu izvēlēties govīs ar visaugstāko indeksu.

Barības bāze

Sagatavojot barību, nepieciešams ievērot visus noteikumus kvalitatīvas barības sagatavošanā un Holšteinas šķirņu govju vajadzības pēc rupjās lopbarības un spēkbarības.

Jāveic visi barības līdzekļu kvalitatīvā analīze un precīzi jāaprēķina barības devas.

Turēšanas apstākļi

Iekārtojot lopu mītnes, jāņem vērā dzīvnieku nepieciešamība pēc optimālās temperatūras, svaiga gaisa un ūdens, pieejas barībai un guļasvietām.

VEICAMIE PASĀKUMI PROGRAMMAS UZDEVUMU ĪSTENOŠANAI

Dzīvnieku tipa novērtēšana

Nosakot katra ganāmpulka tālāko darbību, nepieciešams novērtēt dzīvnieku gan pēc eksterjera, gan citām īpašībām, ko iespējams uzlabot vai mainīt ģenētiskā ceļā.

Dzīvnieku vērtēšana notiek pēc:

1. eksterjera;
2. temperamenta;
3. piena atdeves ātruma;
4. atnešanās viegluma.

Holšteinas šķirnes eksterjera prasības

Katrai šķirnei ir savas eksterjera īpatnības.

Holšteinas šķirnes govju raksturīgākās īpašības ir liels augums, ķermeņa ietilpība, teicami tesmeņi. Lai novērtētu katru dzīvnieku, ir jāveic divreizēja govju lineārā vērtēšana – 1. un 3. laktācijā. Ļoti svarīgi ir vērtēšanu veikt kvalitatīvi, nepieļaujot novirzes vai subjektīvu viedokli.

Holšteinas šķirņu eksterjers tiek vērtēts pēc 18 lineārajām pazīmēm, ko vērtē 9 ballu sistēmā, vērtējot katru pazīmi atsevišķi:

3. tabula

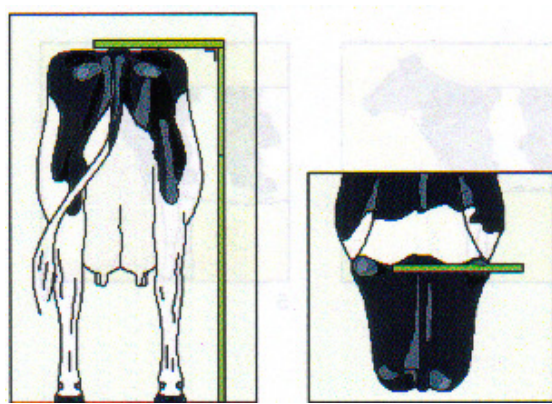
Eksterjera pazīmju novērtējums

	Pazīme	Min.(1)	Max.(9)	Optimālais rādītājs
1	Krustu augstums			
2	Piena tips	rupjš	smalks	6
3	Ķermeņa dziļums	sekls	dziļš	7
4	Krūšu platums	šaurš	plats	9
5	Krustu platums	šaurš	plats	9
6	Krustu slīpums	pacelts	nolaidens	5
7	Pakaļkājas sānskatā	stāvas	zobenv.	5
8	Pakaļkājas no aizmugures	satuvinātas	paralēlas	9
9	Nagu lenķis	slīps	stāvs	5
10	Tesmeņa priekšdaļa	īsa	gara	9
11	Tesmeņa dziļums	dziļš	sekls	5
12	Tesmeņa aizmugurējais augstums	mazs	liels	9
13	Tesmeņa aizmugurējais platums	šaurš	plats	9

14	Centrālā saite	vāja	stingra	6
15	Tesmens pieslēgums	vājš	ciešs	9
16	Pupu garums	īsi	gari	5
17	Aizmugurējo pupu izvietojums	attālināts	ciešs	5
18	Priekšējo pupu izvietojums	attālināts	ciešs	5

1. pazīme. **Krustu augums:** tiek vērtēts augstums no gūžas kaulu pauguru vidus līdz zemei. Vērtēšanas skala: 130 cm – 154 cm; 3 cm punktā.

1 zems	130 cm
5 vidējs	142 cm
9 augsts	154 cm

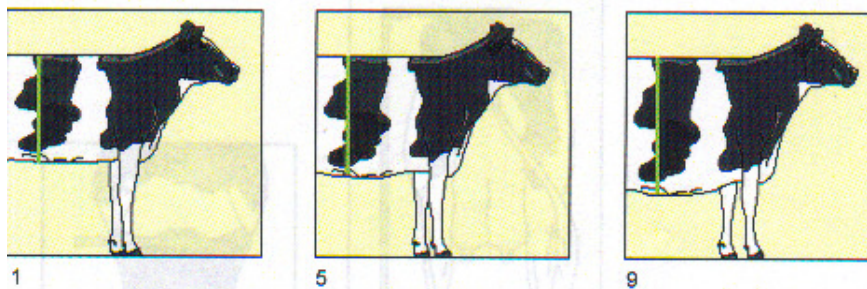
2. pazīme. **Piena tips** 1. punkts - ļoti rupjš , 9. punkti – smalks. Optimālais vērtējums 6.

3. pazīme. **Ķermeņa dziļums:** tiek vērtēts attālums starp mugurkaulu un ķermeņa apakšu tā dziļākajā vietā – pie pēdējās ribas. Atkarīgs no auguma.

Vērtēšanas skala: optisks vērtējums saistībā ar dzīvnieka kopējo izskatu.

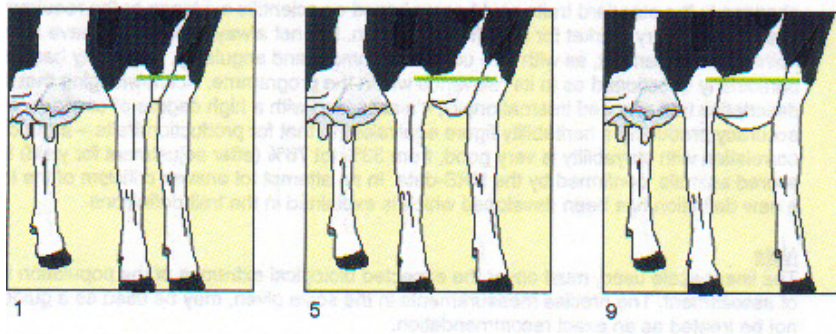
Vērtēšanas skala: sekls, dziļš. Optimālais vērtējums 7.

1 – 3	sekls
4 – 6	vidējs
7 – 9	dziļš

4. pazīme. **Krūšu platums:** tiek vērtēts attālums starp priekšējām to augšdaļā.
 Vērtēšanas skala: šaurs, plats. Optimālais vērtējums 9.
 Vērtēšanas skala: 13 cm – 29 cm; 2 cm punktā.

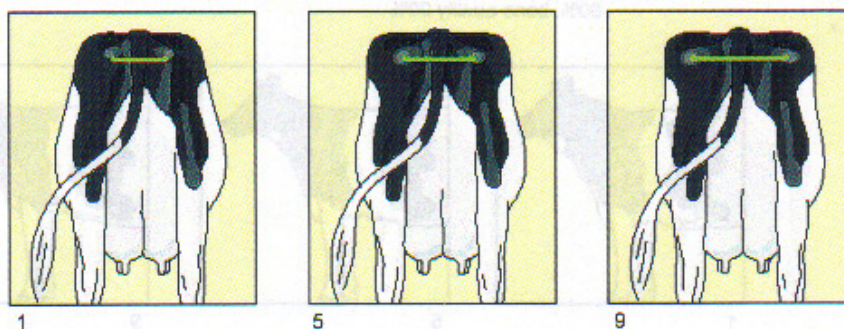
1 – 3	šaurš
4 - 6	vidējs
7 – 9	plats

4. pazīme. **Krustu platums:** tiek vērtēts attālums starp visvairāk izvirzītajiem sēdes kaulu pauguru punktiem.

Vērtēšanas skala: šaurs, plats. Optimālais vērtējums 9.
 Vērtēšanas skala: 10 cm – 26 cm; 2 cm punktā.

1- 3	šaurš
4 – 6	vidējs
7 – 9	plats

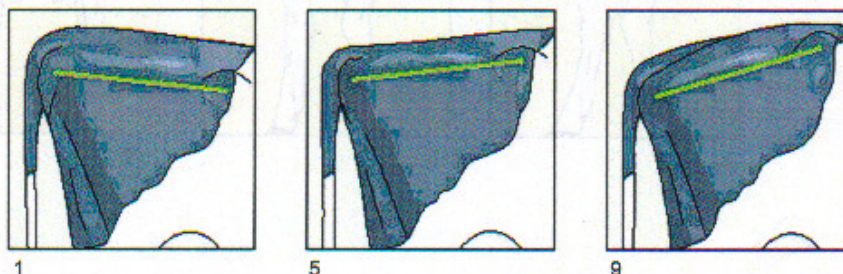

5. pazīme. **Krustu slīpums:** tiek vērtēts attālums starp gūžas kaulu pauguru un sēdes kaulu pauguriem.

Vērtēšanas skala: pacelts, nolaidens. Optimālais vērtējums 5.
 Vērtēšanas skala:

1 Augsti sēdes kauli	+4 cm
2	+2 cm
3 Līmenis	+0 cm
4 Viegli noliekti	-2 cm
5 Vidēji	-4 cm
6	-6 cm

7	-8 cm
8	-10 cm
9 Ļoti slīpi	-12 cm

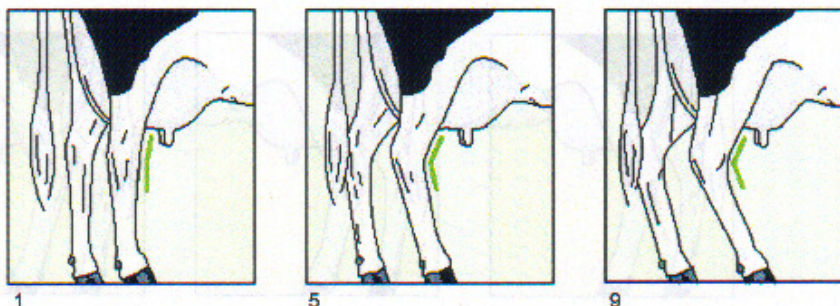

7. pazīme. **Pakajkāju sānkatā:** tiek vērtēts sānu leņķis pakajkājas locītavas priekšpusē.

Vērtēšanas skala: stāvas, zobeneida. Optimālais vērtējums 5.

Vērtēšanas skala;

1 – 3 taisnas	160 grādi
4 – 6 vidējas	147 grādi
7 – 9 ieliektas	134 grādi

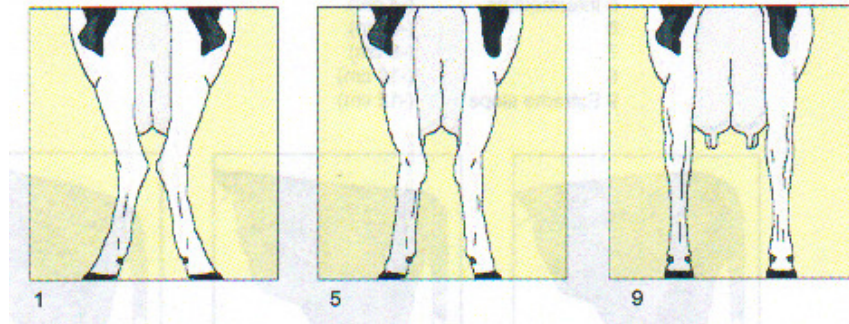

8. pazīme. **Pakajkājas no aizmugures:** tiek vērtēts virziens no pēdas uz ķermeni.

Vērtēšanas skala: satuvinātas, paralēlas. Optimālais vērtējums 9.

Vērtēšanas skala:

1	ekstrēmi X-veida
5	vidēji, viegli ieliektas
9	paralēlas

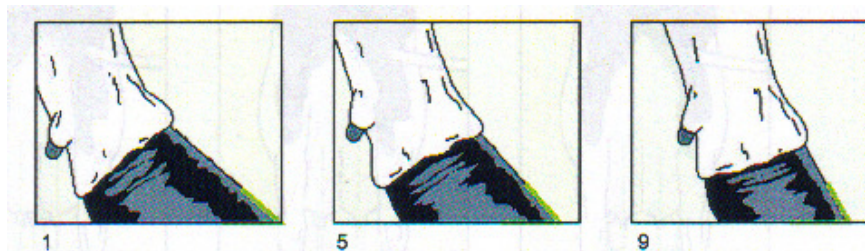

9. pazīme. **Naga leņķis:** vērtēts tiek pakaļkāju naga leņķis no zemes līdz apmatojuma līnijai labajam nagam.

Vērtējuma skala: slīps, stāvs. Optimālais vērtējums 5.

Vērtējuma skala: 1 = 15 grādi; 5 = 45 grādi; 9 = 65 grādi.

1 – 3	ļoti zems leņķis
4 – 6	vidējs leņķis
7 – 9	ļoti stāvs

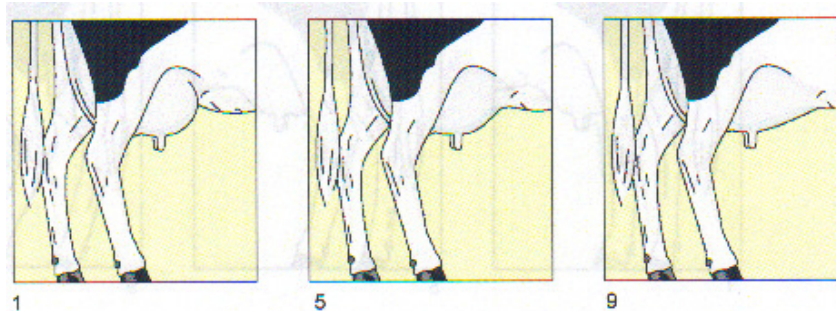

10. pazīme. **Tesmeņa priekšdaļa:** vērtēts tiek tesmenis priekšdaļas pieslēguma spēcīgums pie abdominālās sienas.

Vērtējuma skala: īsa, gara. Optimālais vērtējums 9.

Vērtējuma skala: nepastāv lineāra vērtējuma centimetros.

1 – 3	vājš un brīvs
4 – 6	vidējs pieslēgums
7 – 9	ļoti stingrs un ciešs

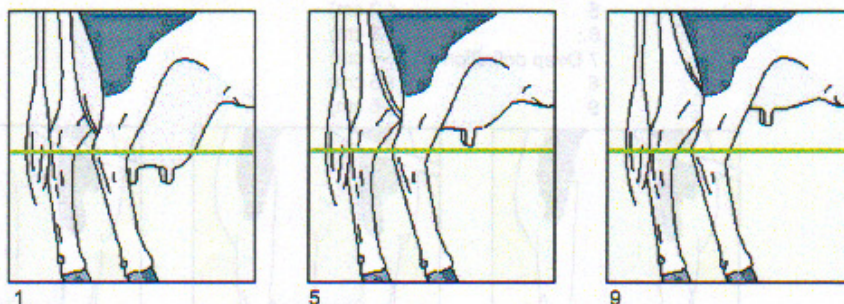

11. pazīme. **Tesmeņa dziļums:** vērtēts tiek attālums no tesmenis apakšas līdz pakaļkāju locītavai.

Vērtēšanas skala: dziļš, sekls. Optimālais vērtējums 5.

Vērtēšanas skala: līmenī = 2 (0 cm0; 3 cm punktā.

- 1 zem locītavas
- 2 līmenis ar locītavu
- 5 vidēji
- 9 augsts

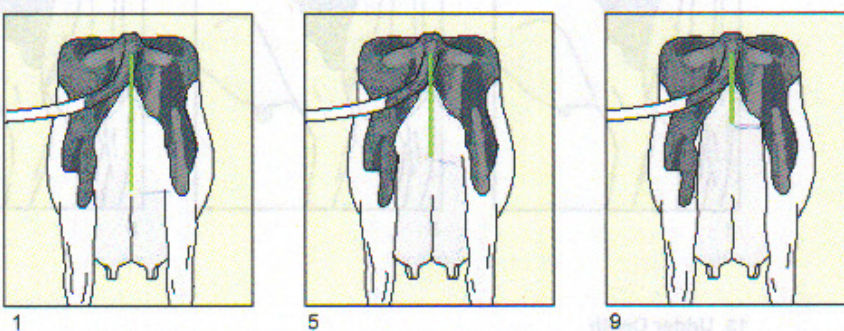

12. pazīme. **Tesmeņa aizmugurējais augstums:** vērtēts tiek attālums starp vulvu un piena sekrēcijas audiem, vērtē saistībā ar dzīvnieka augstumu.

Vērtēšanas skala: mazs, liels. Optimālais vērtējums 9.

Vērtēšanas skala: attāluma starp vulvu un locītavām viduspunkts dod 4 punktus (29 cm); 2 cm punktā.

- 1 – 3 ļoti zems
- 4 – 6 vidējs
- 7 – 9 augsts

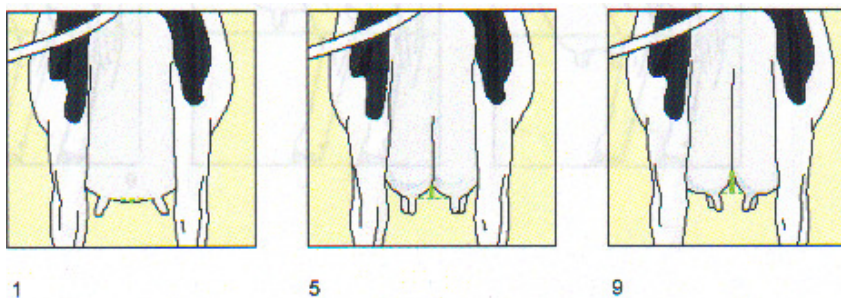
13. pazīme. **Tesmeņa aizmugurējais platums.** Vēlamais vērtējums 9.p. Plats tesmenis labi novietots pakaļkāju starpā.Vērtēšanas skala: šaurs, plats. Optimālais vērtējums 9.

14. pazīme. **Centrālā saite:** vērtēts tiek centrālās saites dziļums starp pakaļējiem pupiem.

Vērtēšanas skala:vāja, stingra. Optimālais vērtējums 6.

Vērtēšanas skala:

1	līdzens	+ 1 cm
2		+ 0,5 cm
3		+ 0 cm
4	neliels dziļums	- 1 cm
5		- 2 cm
6		- 3 m
7	dziļa saite	- 4 cm
8		- 5 cm
9		- 6 cm

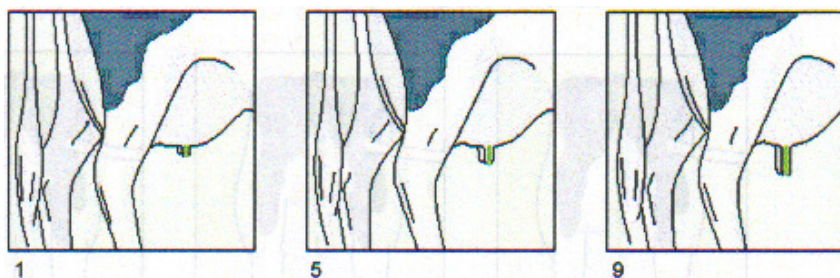
15. pazīme. **Tesmeņa pieslēgums.** 1 punkts-vājš, tesmens atkāries 5 punkti-vidējs pieslēgums 9 punkti-ciešs, vēlamais. Optimālais vērtējums 9.

16. pazīme. **Pupu garums:** vērtēts tiek priekšējo pupu garums.

Vērtēšanas skala: īsi, gari. Optimālais vērtējums 5.

Vērtēšanas skala: 1 – 9 cm; 1 cm punktā.

1 – 3	īsi
4 – 6	vidēji
7 – 9	gari

17. pazīme. Aizmugurējo **pupu novietojums:** vērtēts tiek pakaļējo pupu novietojums attiecībā pret ceturkšņa centru.

Vērtēšanas skala: Attālināts, ciešs. Optimālais vērtējums 5.

Vērtēšanas skala: pieņem ka 4 punkti nozīmē pupu novietojumu ceturkšņa vidū.

1 – 2	ārpusē
-------	--------

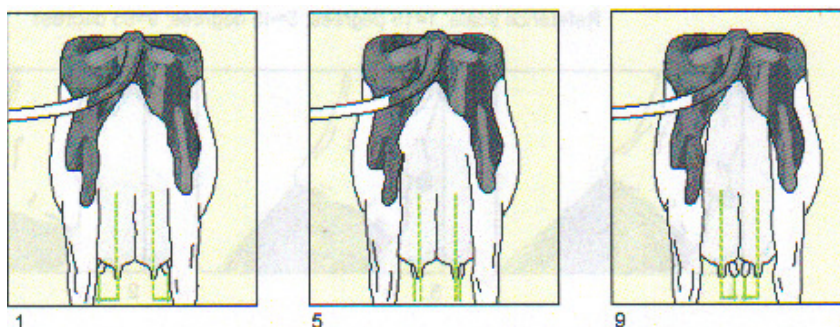
4 viduspunkts
7 – 9 ceturkšņa iekšpusē.

18. pazīme. **Priekšējo pupu novietojums:** vērtēts tiek priekšējo pupu novietojums no priekšējo ceturkšņu vidus.

Vērtēšanas skala: Attālināts, ciešs. Optimālais vērtējums 5.

Vērtēšanas skala:

1 – 3 ceturkšņa ārpusē
4 – 6 ceturkšņa vidū
7 – 9 ceturkšņa iekšpusē

Temperamenta noteikšana

Govs temperamentu nosaka govš īpašnieks, par to paziņojot vērtētājam. Temperaments ir ļoti svarīgs rādītājs govš noturībai pret stresu. Stresa ietekmē samazinās izslaukums, notiek piena aizture, kā rezultātā attīstās mastīti. Ļoti nervozi dzīvnieki mazāk ēd, bieži sevi savaino, apdraudot arī cilvēkus.

Pārāk flegmatiski dzīvnieki nepiesietās turēšanas apstākļos kavē cilvēku darbu, nespēj nodrošināt sev vietu pie barības galda.

Temperamentu novērtē ar vārdiem.

Piena atdeves ātruma noteikšana

Piena atdeves ātrums ir svarīgs rādītājs ganāmpulkos, kur slaukšana notiek zālē, kā arī izturības pret mastītiem indikators. Piena atdeves ātrumu var regulēt nākošajās paaudzēs ar pareizi izvēlētu ģenētiku. Svarīgi, lai visi ganāmpulka dzīvnieki būtu ar līdzīgu piena atdeves ātrumu.

Šo īpašību vizuāli nosaka ganāmpulka īpašnieks vai pārraugš, salīdzinot konkrētas govš rezultātus ar ganāmpulka vidējiem rādītājiem.

Piena atdeves ātrumu attiecībā pret ganāmpulka vidējo novērtē ar vārdiem. Nepieciešamības gadījumā mēra laika vienības – litri sekundē.

Atnešanās vieglums

Atnešanās dabiskumu lielā mērā ietekmē izvēlētais vaislinieks, kā arī lineārā pazīme – krustu slīpums. Izvēloties vaisliniekus, nepieciešams ievērot govju īpatnības un govīm ar pazeminātu krustu slīpuma indeksu (t.i. ar augstākiem sēdes kauliem) izvēlēties vaislinieku ar iespējami augstāku dabiskās atnešanās vieglumu.

Rezultātu apkopojums

Vērtēšanas rezultātus ieraksta dzīvnieka individuālajā kartē.

Šādas kartes izmantošana atvieglo ganāmpulka īpašnieka darbu, izvērtējot katras konkrētas govju atbilstību ganāmpulka tālākas eksterjera attīstības, buļļu izvēli selekcijas darbam. Salīdzinot govju karti ar vaislinieka karti, iespējams novērtēt uzlabojamās vai apmierinošās īpašības.

PRODUKTIVITĀTES NOVĒRTĒŠANA

Izslaukums

Pēc eksterjera novērtēšanas notiek produktivitātes vērtējums (305 dienās).

Pirmās laktācijas izslaukums sasniedz 75% no prognozējamā izslaukuma trešajā laktācijā.

Iegūstot ganāmpulka vidējo izslaukumu, nosakot sasniedzamo, nepieciešams vadīties pēc reālajām iespējām – katru gadu iespējams palielināt izslaukumu par 200 - 500 kg, ievērojot precīzu vaislinieku izvēli, ēdināšanas un mērķiem neatbilstošo dzīvnieku brāķēšanas plānu.

Proteīna saturs pienā

Tirgus pieprasījums ir pēc olbaltumvielām bagāta piena. Līdz ar to, plānojot ganāmpulka attīstību, nepieciešams uzmanību pievērst proteīna saturam pienā. Pareizi sabalansējot barību, iespējams paaugstināt olbaltumvielu saturu pienā īsā laikā. Izvēloties vaisliniekus, kas ģenētiski paaugstina proteīna saturu pienā, nākošās paaudzes tiek nodrošinātas ar potenciālu, kas ļaus samazināt finansu izdevumus, saglabājot olbaltumvielu saturu.

Tauku saturs pienā

Piena fizioloģiskās īpašības nosaka zināmu attiecību starp proteīnu un tauku saturu. Lielas novirzes no šīs attiecības norāda uz veselības vai ēdināšanas problēmām.

Izvēloties pareizu ēdināšanu, iespējams nedaudz šo attiecību pārvietot proteīna virzienā. Tas pats panākams ģenētiskā ceļā.

Eksterjera uzlabošana

Dzīvnieka ilgākai izmantošanai ganāmpulkā, pievērst uzmanību govju kāju un nagu izturībai.

Tipa produktivitātes indeksa izstrādāšana

Tipa produktivitātes indekss (TPI) ietver sevī visus svarīgākos tipa rādītājus: olbaltumvielu saturu, tauku saturu, tipa lineāro novērtējumu, tesmeņa novērtējumu, kāju novērtējuma indekss.

Veselības un izturības pret mastītiem uzlabošana

Raksturīgākā īpašība, kas norāda uz govju izturību pret mastītiem, ir somatisko šūnu daudzums pienā. Šis rādītājs nosaka piena kvalitāti, ietekmējot ekonomisko stāvokli. Problēma risināma kompleksi, iekļaujot ēdināšanas, turēšanas un slaukšanas apstākļus, selekcijas darbu un brāķēšanu.

Govis, kam raksturīgs ļoti liels somatisko šūnu daudzums, nav izmantojamas atražošanai, jo izturība vai uzņēmība pret mastītiem iedzimst no mātes uz meitu.

SELEKCIJAS DARBS

Pēc govju novērtēšanas, nepieciešams sastādīt tālākas izmantošanas plānu. Galvenie ieteicamie nosacījumi pareiza plāna sastādīšanai:

1. neizmantojot attīstībai govus ar zemu veselības un ģenētisko potenciālu;
2. pareizi izvēlēties bulļus telīšu apsēklošanai;
3. izvērtēt krustojšanas un tīršķirnes izkopšanas atšķirības;
4. ievērot pāru atlases noteikumus.

a) Ganāmpulka attīstībai vēlams izmantot tikai tās govus, kuru visi rādītāji ir virs ganāmpulka vidējā. Izņēmuma kārtā, ja strauji jāpalielina ganāmpulka skaitliskais sastāvs, var prasības samazināt. Selekcijas plāna nosacījumiem neatbilstošus teļus brāķē.

b) Telīšu apsēklošanai rūpīgi jāizvēlas bulļi ar lielāku dabiskās atnešanās vieglumu.

c) Ja ganāmpulkā plāno krustot sarkanās šķirnes ar Holšteinas šķirnēm, tīršķirnes un krustojumu plānu ieteicams veidot atsevišķi, lai nepieļautu kļūdas krustojumu novērtēšanā un tālākā selekcijā.

d) Jāievēro pāru atlases un pakļaujošās krustošanas pamatnoteikumi:

*) pāru atlase tiek veikta ar mērķi izveidot peļņu nesošu Holšteinas šķirnes ganāmpulku. Tiek izmantota informācija, ko var saņemt no reģistrēto Holšteinas dzīvnieku ciltsdokumentiem.

Būtiskākā **nepieciešamā informācija:**

- dzīvnieku izcelšanās;
- produktivitāte;
- ģenētiskā vērtība;
- dzīvnieka uzbūve, ieskaitot kājas un tesmeni (to raksturojošie ģenētiskie indeksi).

Lai sīkāk iepazītos, var izmantot arī govju lineārās novērtēšanas detalizētu aprakstu, kur ir novērtēta katra pazīme pirms iekļaušanas indeksos:

- izturība pret mastītiem, tesmeņa kvalitāte;
- raksturs;
- atnešanās dabiskums;
- recesīvo gēnu klātbūtne.

Pamatojoties uz augstākminēto informāciju, katrai govij vai telei piemeklē vaislinieku, lai īstenotu ganāmpulka īpašnieka izvirzītos mērķus.

1. Nedrīkst krustot:

- tēvu ar meitu;
- brāli ar māsu;
- dēlu ar māti;
- vectēvu ar mazmeitu.

2. Nav ieteicams pārsniegt 7% inbrīdīga robežu

3. Plānojot izslaukuma paaugstināšanos nākošajā paaudzē, nepieciešams izvēlēties vaislinieku, kas šādu paaugstinājumu nodrošina pie konkrētas mātes produktivitātes.

4. Jāsaskaņo mātes un vaislinieka meitu lineārā novērtējuma kartes, nodrošinot nepilnīgo īpašību uzlabošanu un augstvērtīgo īpašību saglabāšanu.

Pāru atlase notiek pēc šādas shēmas:

Zinot govu ražību, izvēlas vaislinieku ar:

- vislielāko iespējamo izslaukumu, attiecībā pret līdziniecēm;
- visaugstākajiem vērtējumiem tām eksterjera īpašībām, ko nepieciešams uzlabot.

Pēc izcelšanās jāseko, lai netiktu pārkāpti nosacījumi par pakļaujošo krustošanu un inbrīdīga koeficients.

To nosaka:

Katrs no vecākiem saviem pēcnācējiem dod 50 % „asinību”.

Pēc eksterjera pazīmēm:

- Visās kartēs tiek atšifrētas eksterjera pazīmes, neatkarīgi no vērtējuma skalas īpatnībām;
- Salīdzinot konkrētas govju lineāro karti ar vaislinieka karti, var noteikt, kādas īpašības tiks uzlabotas un kādas paliks nemainīgas. Nedrīkst pieļaut kādu īpašību pasliktināšanos.

Pēc atnešanās dabiskuma

- Dažādās valstīs atnešanās dabiskumu nosaka ar citādu indeksu. Izvēloties

vaisliniekus, jāzina, kāds indeksa skaitlis ir pielietots un jāizvēlas ar lielāku dabiskumu.

Ganāmpulka šķirņu sastāvs

Holšteinas šķirnes ganāmpulks sastāv no Holšteinas tīršķirnes un citu, neradniecisku šķirņu krustojumiem ar Holšteinas šķirni.

Tīršķirne – Holšteinas šķirnes govīs ar 100% asinību.

Krustojumi – Holšteinas šķirnes vaisliniekus izmanto LB un citu sarkano šķirņu govīm.

Sarkano neradniecisko šķirnes dzīvnieku krusto ar šīs šķirnes vaislinieku, iegūst pirmās pakāpes krustojumu XP. Apzīmējumu XP liellopam piešķir, ja kopējā piena tipa šķirņu asinība ir vismaz 75%, bet nevienas šķirņu grupas asinība nav sasniegusi 75%.

XP krustojot ar HM/HS šķirnes vaislinieku iegūst pēcnācēju, kuram ir HS/HM šķirne.

Holšteinas (HM/HS) šķirne tiek noteikta, ja Holšteinas šķirnes asinība ir vismaz 75% un apmatojuma krāsa atbilst HM/HS šķirnei.

Nav pieļaujama haotiska krustošana, kā rezultātā nav nosakāma šķirne un nav prognozējamās nepieciešamās īpašības.

Holšteinas ganāmpulkā var atrasties arī citu šķirņu govīs, nav ieteicams nepiesietās turēšanas apstākļos atrasties divām vai vairāk ļoti atšķirīgām šķirnēm auguma un barības patēriņa ziņā, piem. Holšteinas un Džersijas.

GANĀMPULKA APSAIMNIEKOŠANA (MENEDŽMENTS)

Nosakot saimniecības attīstības virzienu un izvēloties augstvērtīgu ģenētiku Holšteinas šķirnes attīstībai, jāievēro arī menedžmenta pasākumi, kas nodrošinās selekcijas darba kvalitatīvus rezultātus:

- ganāmpulka attīstības plānošana,
- ēdināšana,
- turēšana,
- slimību profilakse.

Ganāmpulka attīstības plānošana

Lai izvērtētu ganāmpulka attīstības perspektīvas un virzienu, jāveic plānošana, īpašu uzmanību pievēršot vaislas dzīvniekiem – telēm vecākām pa gadu kā arī grūsnām telēm un atnesušām pirmpienēm, kas aptver visus menedžmenta elementus – selekciju, ēdināšanu, turēšanu un slimību profilaksi. Šāda plānošana nepieciešama, lai pareizi koordinētu veicamos pasākumus un aprēķinātu prognozējamus finansu ieguldījumus.

Ēdināšana

Ēdināšanas shēmu izvēlas saimnieks pēc saimniecības finansiālajiem un materiālajiem resursiem, ievērojot galvenos priekšnosacījumus:

1. enerģijas nepieciešamību atkarībā no izslaukuma;
2. sausas nepieciešamību ēdienkartē,
3. proteīna saturu barībā,
4. barības apēdamību,
5. barības kvalitāti.

Tikai, nodrošinot visus minētos rādītājus, ir iespējams panākt izslaukumu, kas paredzēts ģenētiski.

Turēšana

Neatkarīgi no turēšanas veida – piesieti, nepiesieti, boksos, nepiesieti uz dziļajiem pakaišiem vai citādi, nepieciešams ievērot govju fizioloģiskās prasības pēc komforta, ko nodrošinot, uzlabojas produktivitāte un veselība:

1. mītnes temperatūra,
2. guļvietu izmēri,
3. guļvietu komforts,
4. ūdens pieejamība,
5. gaiss.

Slimību profilakse

Govju veselība ir noteicošais faktors ganāmpulka produktivitātē un ilgmūžībā. Galvenie pasākumi, kas nodrošina dzīvnieku veselību, ir:

1. nagu apkopšana,
2. attārpošana,
3. mastītu savlaicīga diagnosticēšana,
4. pareiza aizlaišana,
5. vitamīnu injekcijas pirms un pēc atnešanās,
6. dzīvnieku novērošana.

Ievērojot šos noteikumus, līdz minimumam iespējams samazināt veterinārārsta vizītes saimniecībā, kā arī panākt maksimālo iespējamo produktivitāti.

CILTSDOKUMENTĀCIJAS KĀRTOŠANA

Ciltsdokumentācija tiek kārtota, ievērojot Ministru kabineta 2001. gada 20. marta noteikumus Nr.136 "Ciltsdokumentācijas kārtšanas noteikumi". Dzīvnieku reģistrācija notiek, pamatojoties uz dzīvnieka īpašnieka sniegtajiem datiem, tos regulāri salīdzinot ar valsts dzīvnieku reģistra informāciju.

Reģistrācija kopumā notiek sekojošos posmos:

1. posms – saimniecība:
 - a) dzīvnieka apzīmēšanas akta aizpildīšana,
 - b) ieraksts dzīvnieku uzskaites žurnālā un jaundzīvnieku uzskaites žurnālā,
 - c) pārvietošanas akta savlaicīga aizpildīšana pārvietošanas gadījumā,
 - d) dzīvnieka individuālās ciltskartītes aizpildīšana,
 - e) dzīvnieka lineārais novērtējums pēc pirmās atnešanās un 3. laktācijā laika posmā no 20 dienas līdz trešā laktācijas mēneša beigām,
 - f) LDC informācija – dzīvnieka pase,
 - g) sēklošanas dokumentācija.

2. Latvijas Holšteinas šķirnes lopu audzētāju asociācijā:
 - a) dzīvnieka ierakstīšana ciltsgrāmatas AI, All vai B nodaļā, pamatojoties uz atbilstību Holšteinas šķirnes ciltsgrāmatas nodaļu kritērijiem, izmantojot pārraudzības datus,
 - b) sertifikāta izsniegšana, pamatojoties uz identifikācijas programmu,
 - c) saimniecību izvērtēšana atbilstībai un šķirnes saimniecības statusa piešķiršana, (pielikums nr.1, 2)
 - d) ieteikumu sniegšana ciltsdarba normatīvo dokumentu izstrādāšanā,
 - e) konsultācijas sniegšana zemniekiem aktuālajos lopkopības jautājumos.

HOLŠTEINAS ŠĶIRNES CILTSGRĀMATAS KĀRTOŠANA

Ciltsgrāmatas izveidošanas pamatā ir dzīvnieku identifikācija un pārraudzības dati.

Pareizi veikta identifikācija nodrošina ticamu informāciju, kas sastāv no:

- dzīvnieka izcelšanās (senči),
- produktivitātes,
- ģenētiskās vērtības,
- tipa klasifikācijas jeb lineārās novērtēšanas.

Šie dati reāli palīdzēs pieņemt lēmumu par apsēklošanas stratēģiju un dzīvnieku likvidēšanu. Tas nodrošinās ģenētisko progresu un ieguldījumu ātrāku atmaksāšanos. Ieguve būs ne tikai no paaugstinātas dzīvnieku ražības un ilgmūžības, bet arī no dzīvnieku pārdošanas.

Potenciālos pircējus daudz vieglāk būs ieinteresēt, ja dzīvnieki būs reģistrēti un varēs saņemt par viņiem nepieciešamo informāciju.

Dzīvnieku identifikācijas notiek, saskaņā ar 2001. gada 3. augusta instrukciju Nr.5 "Liellopu apzīmēšanas veidi un līdzekļi", lietojot krotālijas, uz kurām ir

uzdrukāti 14 identitātes numuri, kas sastāv no sekojošas informācijas:

1. valsts apzīmējums LV,
2. ganāmpulka reģistrācijas numurs no septiņiem cipariem,
3. liellopa apzīmējums – 1,
4. dzīvnieka individuālais numurs no četriem cipariem.

Importējot dzīvniekus, saglabājas to oriģinālais izcelsmes valsts izsniegtais numurs.

Ciltsgrāmatas izveidošana iespējama, ievērojot visus augšminētos nosacījumus.

Ciltsgrāmata tiek kārtota, ievērojot Ministru kabineta 2001. gada 3. marta Valsts Ciltsgrāmatas kārtošanas noteikumus Nr.158, papildinot ciltsgrāmatu ar sekojošo:

Attiecīgā ciltsgrāmatas daļā uzņem govīs, kuru produktivitātes rādītāji atbilst minimālajam izslaukumam un piena tauku un olbaltuma summai kilogramos.

A1, A2 un B daļā tiek ierakstītas govīs, kas atbilst sekojošiem produktivitātes rādītājiem: (Grozījumi izdarīti 20.07.2009.)

4. tabula

Melnraibās šķirnes ražības prasības govju uzņemšanai VCG

Laktācija	A1		A2		B	
	Izslauk.	Piena tauku un olbaltuma summa kg	Izslauk.	Piena tauku un olbaltuma summa kg	Izslauk.	Piena tauku un olbaltuma summa kg
1.	8000	552	5800	400	4800	322
2.	8500	587	6300	434	5300	355
Augstākā - 3. lakt. un vec.	9000	621	6700	462	5900	395

Dzīvnieka atbilstību ciltsgrāmatas B daļai nosaka pēc sekojošām pazīmēm:

- a) ir zināma izcelsme vismaz 1 paaudzē;
- b) ganāmpulks ir pārraudzībā;
- c) ir veikts lineārais novērtējums;
- d) dzīvnieks ir klīniski vesels.

Ciltsgrāmatas A daļā ieraksta dzīvniekus, kuru asinība ir 93.75% un vairāk no tās pašas šķirnes grupas.

A daļā ieraksta dzīvniekus, kuri ir: tās pašas dzīvnieku šķirnes ciltsgrāmatā ierakstītu vecāku un vecvecāku pēcnācēji.

Pārvietošana no ciltsgrāmatas B daļas uz A daļu, notiek, ja govīs rādītāji atbilst ciltsgrāmatas galvenās daļas rādītājiem.

Importētos dzīvniekus Valsts ciltsgrāmatā ieraksta, ja:

1. tie reģistrēti Latvijā, normatīvajos dokumentos noteiktajā kārtībā;

2. ir izdota attiecīgās valsts oficiāla ciltaspliecība – sertifikāts, kurā ir uzrādīta izcelšanās vismaz 3 paaudzēs;

3. Importēto vaislas dzīvnieku un tā bioproduktu ieraksta tajā ciltsgrāmatas daļā, kuras kritērijiem tas atbilst.

- Ja dzīvnieka asinībā saskaitot HM un HS kopā sanāk 93.75%, tad pēc šī rādītāja govi var uzņemt ciltsgrāmatas A daļā.
- Krustojumus XP un XX vērtē pēc melnraibās šķirnes rādītājiem.
- Sarkanās šķirnes govis LHA ciltsgrāmatā uzņem tikai tad, ja vismaz 50% no asinības ir HM vai HS. Govis, kas neatbilst LHA ciltsgrāmatas prasībām LHA sūta uzņemšanai ciltsgrāmatā uz Latvijas šķirnes dzīvnieku audzētāju savienību.
- Uzņemot govi ciltsgrāmatā, veterinārās atzīmes ciltskartiņā nav jānorāda.

VAISLINIEKU UN BIOPRODUKTA SERTIFIKĀCIJA

VAISLINIEKU SERTIFIKĀCIJA

Holšteinas šķirnes vaislas buļļi, kas tiek izmantoti pēcnācēju iegūšanai, ir sertificējami atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 13. marta noteikumu Nr. 230 „Liellopu, cūku, aitu, kazu un zirgu vaislinieku un to bioprodukta sertifikācijas kārtība” noteiktā kārtībā.

Sertificēšanas galvenais kritērijs ir vaislas buļļa ciltsvērtība, lielāka izslaukuma iegūšanai, labi veidota eksterjera īpašību nodošana pēcnācējiem.

Dabīgai lecināšanai sertificējamā buļļa ciltsvērtības rādītāji:

1. Zināma Holšteinas tīršķirnes izcelsme 4 paaudzēs gan no Mātes, gan Tēva puses.
2. Māte ierakstīta Valsts Ciltsgrāmatā.
3. Buļļa mātei veikts eksterjera lineārais vērtējums.
4. Buļļa kopējais eksterjera vērtējums 12 mēnešos ir vismaz 87 punkti
5. Buļļa mātes produktivitāte ir:

1. tabula

Vaislas buļļa mātes produktivitātes minimālās prasības dabīgai lecināšanai

Lakt.	Izslaukums kg	Piena tauku un olbaltuma summa kg
1	9000	626
2	10 500	730
3 un vec.	11 000	765

Somatisko šūnu skaits nepārsniedz 200 000 ml

6. Buļļa mātes kopējie eksterjera punkti:

Vaislas buļļa mātes eksterjera vērtējums punktos

Nr.p.k.	Pazīmes	1. laktācija	3. laktācija
1.	Govs vispārējais izskats un attīstība	vismaz 85	vismaz 88
2.	Tesmens	vismaz 85	vismaz 88
3	Kājas un nagi	vismaz 85	vismaz 88

Lai saņemtu vaislinieka izmantošanas sertifikātu, īpašnieks griežas organizācijā:

1. Ar iesniegumu norādot, kurā saimniecībā vaislinieks tiks izmantots (ganāmpulka reģistrācijas numuru, adresi).
2. Aizpildītu vaislinieka ciltskartīgu.
3. Dokumentu, kas apliecina dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānā noteikto obligāto pasākumu izpildi vaislinieka turēšanas novietnē.
4. Imonuģenētisko testēšanas pārskatu, kas apstiprina vaislinieka izcelsmi. Ieteikums, saņemt veterinārsta atzinumu par derīgumu vaislai.

Sertifikāta saņemšanai pirmo reizi dokumentus nepieciešams iesniegt asociācijā mēnesi pirms paredzētā buļļa izmantošanas termiņa.

Divus mēnešus pirms esošā sertifikāta derīguma termiņa, iesniedz organizācijā:

1. Iesniegumu tā pagarināšanai.
2. Pievieno dokumentu, kas apliecina dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānā noteikto obligāto pasākumu izpildi.
3. Vaislinieka eksterjera atkārtotu novērtējumu. Eksterjera vērtējumam ir jābūt ik pēc 12 mēnešiem līdz 3 gadu vecumam. Kopvērtējumam ir jābūt vismaz 90 punkti.

VAISLINIEKU BIOPRODUKTA SERTIFIKĀCIJA

Holšteinas šķirnes attīstībai turpmāko piecu gadu laikā tiks izmantots gan Latvijā esošo vaislinieku, gan importētais bioprodukts.

Katram vaislinieka bioproduktam (spermai) tiek izsniegts sertifikāts, kurā tiek ierakstīta sekojoša informācija:

1. Buļļa pilns vārds, dzīvnieka identitātes numurs.
2. Latvijas piešķirtais identifikācijas numurs, kas liecina par reģistrāciju Valsts Ciltsgrāmatā un atzīme par to.
3. Izcelšanās – izcelsmes valsts, mākslīgās apsēklošanas stacija.
4. Bioprodukta izlietojamības teritorija.
2. Izmantošanas derīguma termiņš.

Bioprodukta sertifikācijas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009. gada 13. marta noteikumi Nr. 230 „Lielopu, cūku, aitu, kazu un zirgu vaislinieku un to bioprodukta sertifikācijas kārtība” noteiktā kārtībā.

Vaislinieka biomateriāla izmantošanas sertifikāta saņemšanai, bioprodukta izplatītāja firma griežas organizācijā ar iesniegumu, izcelsmes sertifikāta kopiju izsniedzējas valsts oriģinālvalodā un tā tulkojumu, veterinārā sertifikāta kopiju.

Vaislinieka bioproduktu sertifikācija, ja:

1. Zināma bulļa asinība, zināma izcelšanās 3 (trīs) paaudzēs.
2. Zināma vismaz Mātes, Mātes Mātes, Tēva Mātes produktivitāte;
3. TPI (produktivitātes, vadības, tipa un ilgderīguma pazīmju kopums) nav mazāks par 1200, vaislinieka bioproduktam no Vācijas 95. Izņemot pārbaudes bulļus.
4. PTA (paredzamā pārmantojamības iespēja) nav zemāka par 0, izņemot pārbaudes bulļus.
5. Novērtētiem vaisliniekiem ir uzrādīta pazīmju ticamība procentos, novērtēto meitu un ganāmpulku skaits.

Organizācija mēneša laikā izvērtē iesniegtos dokumentus un paziņo lēmumu bioprodukta izplatītājai firmai.

Bioprodukta izplatītājai firmai jānodrošina sertifikāta kopijas pieejamība katram klientam, kā arī jānodrošina visi dati par bulļa īpašībām – eksterjeru, uzlabotājspējām, atnešanās vieglumu u.c.

HOLŠTEINAS ŠĶIRNES DZĪVNIEKU AUDZĒTĀJAS SAIMNIECĪBAS STATUSA PIEŠĶIRŠANAS PRASĪBAS

Holšteinas šķirnes lopu audzētājas saimniecības statuss tiek piešķirts saimniecībām, kas atbilst sekojošām prasībām:

1. Saimniecībā ir vismaz 20% tīršķirnes dzīvnieki.
2. Ganāmpulka produktivitātes rādītāji ir 5600 kg un 4800 kg bioloģiskajām saimniecībām.
3. Saimniecības ganāmpulkam noteiktas asinības.
4. Saimniecības Holšteinas lopu produktivitāte un apsaimniekošana atbilst Latvijas Holšteinas šķirnes lopu audzētāju Asociācijas un saimniecības savstarpēji saskaņotajam izkopšanas plānam.

Ja saimniecība atbilst šīm prasībām, tās īpašnieks tālāk rīkojas pēc 22.12.2009. MK noteikumi Nr.1592 "Noteikumi par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības atbilstības kritērijiem un šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanas kārtību" .

HOLŠTEINAS ŠĶIRNES DZĪVNIĒKU AUDZĒTĀJAS SAIMNIECĪBU PIENĀKUMI

1. Ierakstīt dzīvniekus, kuriem ir Holšteinas šķirnes izcelsme Ciltsgrāmatā.
2. Pēc Latvijas Holšteinas šķirnes lopu audzētāju Asociācijas pieprasījuma piegādāt eksponātus Latvijas lauksaimniecības izstādēm.

PROGRAMMAS DARBĪBAS LAIKS

Šī Holšteinas šķirnes lopu audzēšanas programma paredzēta laika posmam līdz 2012.gadam. Programma var tikt pārstrādāta vai uzlabota nepieciešamības gadījumā, pamatojoties uz lauksaimniecības attīstību, ES direktīvām.

_____ (datums)

AKTS Nr. _____

par piena šķirnes govju audzēšanas saimniecības apsekošanu

Sastādīts piedaloties komisijai sekojošā sastāvā:

LHA pārstāvis: _____

LHA pārstāvis: _____

Pamatojoties uz MK Nr. 1592 no 22.decembra 2009.gada noteikumiem "Noteikumiem par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību atbilstības kritērijiem un šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību statusa piešķiršanas kārtību" izvērtēja

_____ novada, _____ pagasta,
LV _____ z/s _____

Nr.p.k.	Vērtēšanas kritēriji	Punkti
1.	S-bā precīzi veikti ieraksti dzīvnieku reģistrā.	
2.(a)	Saimniecībai ir izkopšanas plāns. (s-bām, kas <u>pirmo reizi</u> iziet atestāciju)	
2.(b)	Saimniecībai ir <u>realizēts</u> izkopšanas plāns. (s-bām, kas pagarina statusu)	
3.	Dzīvnieki apzīmēti atbilstoši dzīvnieku apzīmēšanas kārtību regulējošajām noteiktajām prasībām (krotāļi)	
4.	Ganāmpulkā tiek precīzi veikta govju individuālā kontrole, pārraudzība	
5.	Ganāmpulks ir izmeklēts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. (Vet. Izziņa)	
6.	Dzīvniekus ēdina atbilstoši to vecumam un fizioloģiskajām prasībām.	
7.	Dzīvnieku turēšana atbilst higiēnas un labturības prasībām (PVD)	
8.	Ganāmpulkā audzē, selekcionē un pavairo augstražīgus šķirnes dzīvniekus. (Vērtē ganāmpulka ražību.)	
9.	Ganāmpulka atražošanai izmanto sertificētus vaisliniekus un sertificētu bioproduktu, veic jaunbuļļu pārbaudi.	
10.	Sanitārais stāvoklis novietnē, palīgtelpās un novietnes apkārtnē.	

11.	Sakārtota mēslu krātuve vai mēslu uzglabāšanas vieta. (Reģ. Vides pārvalde)	
	KOPĀ:	

Piezīmes _____

Komisija:

LHA pārstāvis:: _____

LHA pārstāvis:: _____

Ar aktu iepazīnos:

(Vārds, uzvārds, paraksts)

_____ novada _____ pagasta LV _____

Z/s _____ apsekošanā saņemtie punkti

Nr.p.k.	Vērtēšanas kritēriji	Punkti
1.	S-bā precīzi veikti ieraksti dzīvnieku reģistrā.	10
2.(a)	Saimniecībai ir izkopšanas plāns. (s-bām, kas <u>pirmo reizi</u> iziet atestāciju)	10
2.(b)	Saimniecībai ir <u>realizēts</u> izkopšanas plāns. (s-bām, kas pagarina statusu)	10
3.	Dzīvnieki apzīmēti atbilstoši dzīvnieku apzīmēšanas kārtību regulējošajām noteiktajām prasībām (krotāļi)	5
4.	Ganāmpulkā tiek precīzi veikta govju individuālā kontrole, pārraudzība	5
5.	Ganāmpulks ir izmeklēts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. (Vet. Izziņa)	5
6.	Dzīvniekus ēdina atbilstoši to vecumam un fizioloģiskajām prasībām.	10
7.	Dzīvnieku turēšana atbilst higiēnas un labturības prasībām (PVD)	10
8.	Ganāmpulkā audzē, selekcionē un pavairo augstražīgus šķirnes dzīvniekus. (Vērtē ganāmpulka ražību.)	15 – ja ražība 10000 kg un vairāk
9.	Ganāmpulka atražošanai izmanto sertificētus vaisliniekus un sertificētu bioproduktu, veic jaunbuļļu pārbaudi.	10
10.	Sanitārais stāvoklis novietnē, palīgtelpās un novietnes apkārtnē.	5
11.	Sakārtota mēslu krātuve vai mēslu uzglabāšanas vieta. (Reģ. Vides pārvalde)	5
	KOPĀ:	90